

3. Людмила Лисогор, Сергій Берендєєв, Юлія Косенчук. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Випуск 1: Навчально-методичний посібник. — Київ, 2023. — 117 с.

4. Нова українська школа. [Електронний ресурс] //Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

5. Огляд і розбір Держстандарту технологічної освітньої галузі. [Електронний ресурс] //Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/oglyad-i-rozbir-derzhstandartu-tehnologichno-osvitno-galuzi>

ПРИХОВАНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Стешенко В. В.

доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії та практики технологічної і професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Слов'янськ

Оновлення української школи сьогодні здійснюється в екстремальних умовах. Ці умови викликані пандемією та воєнними діями в країні, які сприяли швидкому запровадженню дистанційної освіти. У результаті деякі значущі аспекти організації освітнього процесу виявилися неврахованими, що зумовило наявність прихованих проблем в оновленні української школи. Аналіз організації освітнього процесу в сучасній школі дозволив виявити деякі з них і показав наступне.

1. При складанні стандарту та навчальних програм практично не врахували, що у нас сьогодні дві системи освіти:

– одна – обов'язкова шкільна, яка відповідно до Конституції має забезпечити оволодіння учнями державним мінімумом освіти у вигляді Державного освітнього стандарту та закласти основи розвитку особистості кожного учня (на це вказували в свій час академіки О. Ляшенко, Д. Тхоржевський та ін. науковці), а також

– друга – розвивальна позашкільна, яка має забезпечити подальший розвиток особистісних якостей учнів відповідно до їх здібностей і схильностей.

Кожна система на даний момент функціонує більш-менш успішно, але, на жаль, окремо, наступність між ними прослідковується надто

недостатньо. У результаті ми спостерігаємо переоцінку ролі однієї освіти та недооцінку ролі другої. Це зумовлює перевантаження учнів у школах і випадковість, можна навіть сказати, другосортність позашкільних занять, або навпаки. Так, незважаючи на титанічні зусилля проф. О. Биковської, позашкільна освіта все ще часто розглядається як можливість лише заповнити вільний час учнів відповідно до їх інтересів, або як засіб оволодіння певним фахом, для чого загальна освіта практично непотрібна.

2. В умовах пандемії та воєнних дій ми спостерігаємо великі освітні втрати, особливо в прифронтових регіонах. В методичному пораднику науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року доктор педагогічних наук М. Головка зазначив, що на сьогодні «відбулися кардинальні зміни традиційних форм організації навчання, що викликало певні труднощі в усіх суб'єктів освітнього процесу. Адже тривале призупинення навчання має істотний вплив на глобальні процеси соціального й економічного розвитку країни» [1, с. 6]. І далі він відзначає, що «Хоча освітні втрати наявні й під час очного навчання, вони стрімко зростають в умовах переходу на дистанційну форму організації освітнього процесу, зокрема, коли навчання переважно здійснюється в асинхронному режимі» [1, с. 7].

Одним із основних механізмів компенсації освітніх втрат на думку науковців є технології адаптивного навчання. З цим твердженням ми повністю згодні, але зазначимо, що для компенсації освітніх втрат слід використовувати й більший мірі потенціал (технології) дистанційного навчання. Сутність таких технологій досить проста, але кожен конкретний випадок вимагає кропіткої роботи з їх розробки особливо для такого практично орієнтованого предмета, яким є трудове навчання та технології.

3. Запровадження дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти показало, що уроки з сучасного трудового навчання та технологій особливо важко організувати, зокрема, для тимчасово переміщених дітей. Такі уроки сприймаються як їх батьками, так і самими учнями як необов'язкові, в кращому випадку як розвиваючі, які можна і не відвідувати. Окрім того, в умовах, коли діти живуть не вдома, уроки трудового навчання та технологій в дистанційному режимі стають в основному теоретичними, бо ні в дітей, ні в їхніх батьків немає ні необхідних матеріалів, ні інструментів. У такому випадку не допоможуть і технології адаптивного та дистанційного навчання. Окрім того, слід також відзначити, що як програми з трудового навчання та технологій, так і Державний стандарт освітньої галузі «Технології» були розроблені без

належного теоретичного обґрунтування, на що не один раз вказував проф. В. Юрженко та ряд інших вчених. Слід відзначити, що і концепція технологічної освіти, прийнята 10 років назад, для нової української школи не оновлена. У результаті, чинні програми з трудового навчання та технологій не забезпечують гнучкого їх використання навіть за наявності чотирьох модельних програм і викликають сумнів у обов'язковості самого навчального предмета як загальноосвітнього.

4. У методичному poradniku науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 н. р. кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Т. Мачача зазначила, що інноваційний зміст модульних навчальних програм вибудовується відповідно до логіки історії розвитку виробничої культури на прикладі різних видів декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну, та, що зміст технологічної освіти відповідно до культурологічної концепції структурується за логікою організації виробництва. «Завдяки культурологічному підходу відбувається розвиток технологічної базової освіти на підґрунті виробничої культури, враховуються природні потреби учнів, їхнє національне самопізнання, встановлення самоідентичності, творча самореалізація й самовираження в предметно-перетворювальній діяльності» – наголосила вчена [1, с. 142]. З таким підходом ми також згодні, але слід зазначити, що структура такого навчального предмета була запропонована ще до розробки Державного стандарту останнього четвертого покоління й модельної навчальної програми з технологій для 5–6 класів в працях [2–5 та ін.], але не була використана при їх складанні.

Таким чином, науковцям слід терміново звернутися до розробки наступних проблем:

- узгодити державний мінімум загальної середньої освіти з технологічної освітньої галузі зі змістом позашкільної освіти;
- оновити Концепцію технологічної освітньої галузі відповідно до сучасних вимог суспільства;
- розробити технології і методики адаптивного й дистанційного навчання для шкільних навчальних предметів, особливо для трудового навчання та технологій;
- розробити теоретичні основи змісту технологічної освітньої галузі, який би відповідав принципам загальної середньої освіти;
- забезпечити формування в учнів культури перетворювальної діяльності на основі системи технологій виробництва товарів і послуг.

Вирішення цих проблем має гарантувати системний розвиток індивідуальних здібностей і здатностей учнів, а також сформувані в них компетентності, важливі для успішної життєдіяльності в умовах четвертої промислової революції.

Список використаних джерел

1. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / *методичний поради́ник* науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекоїної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 192 с. URL: <https://ippo.edu.te.ua/about/news/metodichnij-poradnik-institutu-pedagogiki-napn-ukraini-do-pochatku-novogo-20232024-navchalnogo-roku>.

2. Стешенко В. В. Зміст технологічної компетентності як основа структури трудового навчання. *Трудове навчання*. 2017. №6. С. 4–8.

3. Стешенко В. В. Модернізація змісту трудового навчання на компетентнісній основі. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2017. №3. С. 26–30.

4. Стешенко В. В. Новій українській школі нове трудове навчання: *збірник наукових праць* Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.: М. Т. Мартинюк. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. Вип. 1. С. 350–358.

5. Стешенко В. В. Технологія як базова наука трудового навчання. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*, 2019. Спецвипуск. С. 113–117.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВСЬКИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ

Биков В. О.

в. о. директора Комунального закладу
Полтавської обласної ради «Полтавська обласна
Мала академія наук учнівської молоді»,
здобувач третього освітньо-наукового
рівня вищої освіти Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, м. Полтава

Штучний інтелект (ШІ) – це галузь науки і техніки, яка займається створенням машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують